

О. ВІННИК

*доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України*

УДК 346.2; 346.3; 346.5

Правові засоби саморегулювання за інституційного державно-приватного партнерства

Стаття присвячена проблемам саморегулювання у відносинах інституційного державно-приватного партнерства (ДПП). Виявляються засоби саморегулювання (угода ДПП; установчі та внутрішні документи учасників ДПП; акти уповноваженого органу державного партнера, спрямовані на встановлення відносин ДПП; акти рекомендаційного характеру та ін.), стан правового забезпечення саморегулювання у відносинах ДПП, співвідношення державного регулювання та саморегулювання у цих відносинах та пропонуються шляхи вдосконалення правового регулювання, спрямовані на запровадження інституційного ДПП та забезпечення його ефективності.

Ключові слова: державно-приватне партнерство (ДПП), інституційне ДПП, засоби саморегулювання ДПП, угода ДПП, установчі та внутрішні документи, акти рекомендаційного характеру.

Світова популярність публічно-приватного або державно-приватного партнерства (найбільш яскравого прикладу взаємодії держав з інститутами громадянського суспільства) свідчить про корінні зміни в методах і засобах, що використовує держава для вирі-

шення поточних проблем у суспільстві та задоволення зростаючих потреб громадян, а також про активізацію співробітництва бізнесу і держави в пошуках ефективних шляхів вирішення згаданих проблем на умовах партнерства [1].

Про важливість відносин ДПП свідчить їх врегулювання на рівні закону в більшості країн розвинених ринкових відносин та перехідної економіки. Україна не стала винятком, прийнявши в 2010 р. Закон «Про державно-приватне партнерство» [2] (далі – Закон України про ДПП).

Поширення ДПП як особливої форми співробітництва держави/територіальної громади (в особі уповноважених органів) із підприємництвом та нормативно-правове врегулювання пов'язаних із ним відносин зумовлене потужним потенціалом такого партнерства [1], тісним зв'язком з інститутами громадянського суспільства, для якого ринкові відносини (і відповідно – різноманітність і рівність усіх форм власності, свобода договору, конкуренція, саморегулювання) – такі ж невід'ємні складові, як і для ринкової економіки. Формування громадянського суспільства безпосередньо пов'язане з розвитком демократії, ринкової економіки та становленням правової держави [3]. За цих умов особливої ваги набуває саморегулювання (виконання функцій регулювання певної діяльності самими учасниками відповідних відносин, у тому числі ринкових [4]), що віддзеркалює принципи свободи договору і свободи підприємництва, включно з ініціативністю останнього.

Збалансоване урахування публічних і приватних інтересів у відносинах ДПП досягається завдяки: 1) *державному регулюванню економіки*, покликаним якого є забезпечення переважно публічних інтересів, та 2) *саморегулюванню* цих відносин безпосередньо їх учасниками (з урахуванням специфіки проектів ДПП, суб'єктного складу, мож-

ливостей державного та приватного партнерів і відповідно – їх обов'язків щодо реалізації проектів ДПП). Основними засобами такого саморегулювання є *договори*, що укладаються на започаткування та в рамках ДПП, *установчі та внутрішні документи партнерів* (що особливо актуально за інституційної/корпоративної форми ДПП, відповідно до якої реалізація проектів ДПП зазвичай покладається на спільне підприємство (далі – СП) за участю партнерів або спеціально створене для цього підприємство [5, с. 147–148]) та інших учасників відносин ДПП, *акти рекомендаційного характеру* (є загальноприйнятими в ЄС та інших країнах ринкових економік [6; 7; 8; 9; 10]).

Проблеми саморегулювання у відносинах ДПП, включно з його інституційною формою, на жаль, не знайшли належного відображення у працях науковців, за винятком окремих статей [11; 12], що викликає необхідність у подальших дослідженнях цих правовідносин, що і є метою цієї статті.

Хоча саморегулювання відносин ДПП здійснюється за допомогою низки вищезгаданих правових засобів, проте окремої уваги заслуговує договір ДПП як провідний правовий механізм саморегулювання, оскільки він не лише фіксує факт угоди його сторін щодо встановлення відносин ДПП та зобов'язання партнерів залежно від специфіки проекту ДПП, а й передбачає можливість та/або обов'язковість укладення в межах партнерства інших договорів, спрямованих на забезпечення реалізації зазначених проектів.

Саме угоді ДПП законодавець повинен приділяти особливу увагу з огляду

на її значущість для встановлення відносин такого партнерства, виконання сторонами договірних зобов'язань, а в остаточному підсумку – успішному завершенню реалізації суспільно важливого інвестиційного проекту ДПП. Метою законодавця в цьому разі є: 1) встановити межі договірної свободи з урахуванням публічної значущості проектів ДПП шляхом закріплення імперативних вимог (зокрема, істотних умов договору) і 2) надати сторонам можливості врахування специфіки конкретного партнерства (у тому числі щодо розподілу між партнерами ризиків та їх конкретного внеску в реалізацію проекту ДПП), тобто забезпечити певний рівень свободи учасникам партнерства при визначенні їх договірних зобов'язань.

При цьому слід ураховувати специфіку угоди ДПП, що віддзеркалює основні тенденції в сучасній сфері господарювання: «договірні відносини дедалі частіше набувають комплексного та довготривалого характеру» [13, с. 124–125], у результаті чого угода ДПП може містити елементи різних видів договорів, передбачених чинним законодавством.

Разом з тим український законодавець проігнорував важливість угоди ДПП, не встановивши до неї чітких вимог. Передбачивши у Законі про ДПП (ст. 5) договірну форму ДПП із визначенням відкритого переліку договорів (концесії, про спільну діяльність та ін.), законодавець, однак, не встановив вимог до змісту угод ДПП (істотних зокрема). Згодом в акті Уряду, що визначає порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення ДПП [14] було закріплено положення про обов'язковість зазначення у рішенні

про проведення конкурсу з визначення приватного партнера змісту істотних умов договору, в тому числі визначених за результатами проведення аналізу ефективності здійснення ДПП [14, п. 6], а також переліку істотних умов такого договору [14, п. 7]: найменування державного партнера та об'єкта ДПП; зобов'язання сторін, у тому числі обсяг і форма фінансової участі державного та приватного партнерів у здійсненні зазначеного партнерства; перелік, обсяги і строки виконання передбачених договором робіт; вимоги до якості товарів, робіт, послуг, що виконуються згідно з договором; розподіл ризиків, виявлених за результатами проведення аналізу ефективності здійснення ДПП між партнерами та форми управління такими ризиками; порядок та умови отримання переможцем конкурсу права на користування земельною ділянкою для здійснення ДПП (у разі необхідності); умови, розмір і порядок внесення платежів, якщо такі передбачено умовами здійснення зазначеного партнерства; порядок та умови розподілу між сторонами договору про партнерство доходу та/або продукції, якщо такий розподіл передбачено умовами здійснення зазначеного партнерства; вимоги щодо повернення після припинення дії договору про партнерство об'єкта ДПП та земельних ділянок, що надані для потреб, пов'язаних із здійсненням такого партнерства; зобов'язання щодо відшкодування витрат на проведення аналізу ефективності здійснення ДПП та/або екологічної експертизи; умови внесення змін до договору про партнерство; відповідальність сторін за його невиконання; порядок розгляду спорів; строк дії договору

про партнерство, дата, місце підписання та порядок набрання ним чинності.

Хоча підзаконний нормативно-правовий акт певним чином заповнив прогалини Закону про ДПП, проте істотні умови угоди ДПП мають встановлюватися на рівні акта вищої юридичної сили – закону. Це також стосується наслідків недотримання вимог щодо таких умов (не лише недійсність договору, а й недійсність самого партнерства), основних засад відповідальності у разі невиконання/неналежного виконання сторонами зобов'язань за угодою ДПП, наслідків для партнерства та його учасників на випадок подібних порушень, що мають залежати від добросовісності (чи навпаки) зазначених осіб. Орієнтиром для запровадження подібного регулювання можуть бути закони про публічно-приватне партнерство таких країн, як Словенія, Латвія, Хорватія та інших, із досить ґрунтовними положеннями щодо угод партнерства [15, статті 68–71, 89–90, 126–131; 16, статті 68–71, 89–90, 126–131; 17, статті 5–10, частини 3 і 4 ст. 21].

Про важливість та численність умов угоди ДПП свідчать і поширені в країнах ринкових відносин акти рекомендаційного характеру щодо встановлення відносин ДПП [6; 7; 8; 9; 10], в яких акцентується увага на *загальних для всіх угод ДПП умовах* (визначення використаних у ній термінів; мета і предмет угоди; строк дії угоди та інші значимі/проміжні строки; розподіл ризиків між сторонами; фінансуванням і рефінансуванням; майнові права, у тому числі право власності, сторін і порядок їх реалізації; гарантії і страхування ризиків; платежі сторін; випадки і порядок компенсацій; право

державного партнера з нагляду за виконанням угоди ДПП; порядок оцінки та відшкодування збитків та інші наслідки у разі невиконання/неналежного виконання договірних зобов'язань; порядок розірвання договору і засоби попередження такого розірвання; форс-мажорні обставини; захист прав інтелектуальної власності, комерційної таємниці та конфіденційності персональних даних; порядок і умови приєднання до інфраструктури, якщо угода ДПП передбачає будівництво; процедури вирішення спорів між сторонами; інші права, обов'язки та відповідальність сторін; роль уповноваженого органу з питань ДПП у відносинах ДПП) та *спеціальних*, які є обов'язковими чи доцільними для певних видів угод ДПП (концесійних, державних закупівель та ін.). Крім того, угода ДПП може містити й інші положення, що вільно узгоджуються сторонами відповідно до законодавства, яке регулює зобов'язальні відносини.

Отже, зарубіжний досвід підтверджує необхідність визначення основних засад встановлення договірних відносин ДПП на рівні спеціального закону (Закону про ДПП), в якому мають бути закріплені основні вимоги до угоди ДПП як специфічного договору, що може мати водночас і 1) характеристики інших поіменованих договорів (договору про спільну діяльність, концесійного, про спорудження/будівництво об'єкта суспільного значення тощо), і 2) особливі, притаманні для відносин ДПП, ознаки, що зумовлюють спеціальне регулювання таких договірних відносин.

Таким чином, Закон про ДПП доцільно доповнити як загальними вимогами до змісту угоди ДПП, так і спе-

ціальними, що віддзеркалюють певний вид такого договору і відповідно – форму та модель ДПП (корпоративну, концесійну, державних закупівель, щодо будівництва об'єктів/їх комплексів тощо). При цьому має бути врахований і зарубіжний досвід, і вітчизняний – підзаконного регулювання. Так, до загальних вимог слід віднести вимоги, що є необхідними для будь-якої угоди ДПП, оскільки вони віддзеркалюють специфіку відносин ДПП: найменування ДПП, його вид, форма та модель; сторони, мета і предмет угоди; договірні строки: загальний та проміжні; вимоги до робіт (кількісні та якісні); розподіл між сторонами ризиків, виявлених за результатами проведення аналізу ефективності здійснення ДПП; зобов'язання сторін за угодою, у тому числі щодо розподілу фінансових та майнових обов'язків сторін, страхування ризиків; опис об'єкта угоди ДПП (кількісні, якісні, технічні та інші його характеристики); вимоги щодо цільового використання та порядку передачі об'єкта угоди ДПП; права сторін щодо майна/об'єктів, створених/набутих у процесі здійснення ДПП; правові механізми забезпечення належного виконання сторонами зобов'язань за угодою; порядок здійснення контролю за виконанням договірних зобов'язань; відповідальність за невиконання/неналежне виконання сторонами зобов'язань за угодою; порядок припинення угоди, включно з достроковим (у тому числі на вимогу однієї із сторін із визначенням переліку підстав); наслідки для сторін у разі дострокового припинення угоди; форс-мажорні обставини; правові механізми захисту прав на об'єкти інтелектуальної влас-

ності; порядок вирішення спорів між сторонами; інші умови, пов'язані з підготовкою, укладенням, виконанням та припиненням угоди.

Окремої уваги заслуговує інституційна форма ДПП та засоби саморегулювання, що при цьому застосовуються. Хоча український законодавець проігнорував зазначену форму ДПП, однак зарубіжний досвід (ЄС [18, розд. 3], Словенії [15, статті 96–134], Латвії [16, статті 84–118], Хорватії [17, статті 20, 21] та ін.) свідчить про доцільність її використання, що забезпечує більші (порівняно із суто договірним ДПП) можливості спільного контролю партнерів за перебігом виконання договірних зобов'язань: СП за їх участю має для цього додаткові важелі (органи управління та контролю).

При встановленні відносин інституційного ДПП угода такого партнерства має низку особливостей – це може бути:

- а) *засновницький договір* – у разі створення партнерами ДПП нової господарської організації /СП (зазвичай у формі акціонерного товариства (далі – АТ) з огляду на його значні інвестиційні можливості) для реалізації проектів ДПП;
- б) *угода акціонерів-партнерів ДПП*, якщо використовується діюче АТ шляхом забезпечення участі партнерів в його статутному капіталі. Відповідно – мають місце особливі вимоги до змісту *угоди інституційного ДПП* (про що свідчить вищезгаданий зарубіжний досвід за відсутності вітчизняного): обов'язковість зазначення в такій угоді: мети діяльності СП/АТ за спільною участю партнерів; визначення часток партнерів у статутному капіталі такого СП/АТ; параметри діяльності останнього;

параметри основних проектів ДПП; порядок вирішення питань, що стосуються фінансування та реалізації проектів ДПП; умов зміни (зазвичай збільшення) статутного капіталу; представництво партнерів шляхом визначення ними уповноважених осіб в органах СП/АТ: наглядовій раді, виконавчому органі та органі контролю; порядок управління таким СП/АТ, зокрема, щодо вирішення питань проектів ДПП; обов'язки партнерів, включно з наданням інформації з питань проектів ДПП один одному та уповноваженим органам; порядок та підстави внесення змін до угоди корпоративного ДПП; обмеження щодо відступлення частки у статутному капіталі СП (відчуження акцій партнерами); порядок та підстави дострокового припинення такої угоди; наслідки такого припинення для ДПП та його партнерів; порядок розподілу між партнерами майна СП/АТ у разі його припинення/припинення ДПП (визначення ліквідаційної квоти); відповідальність партнерів у разі невиконання договірних зобов'язань.

Відповідно для забезпечення використання інституційного ДПП потребують корегування положення Закону України «Про акціонерні товариства» (далі – Закон про АТ) [19] та Закону про ДПП [2] щодо засновницького договору та акціонерної угоди шляхом внесення змін та доповнень щодо:

– можливості використання засновницького договору як угоди інституційного ДПП з установленням строку його дії протягом всього інституційного партнерства (існуюче положення абз. 3 ч. 3 ст. 9 Закону про АТ передбачає, що засновницький договір діє до дати рес-

страції Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку звіту про результати закритого (приватного) розміщення акцій);

– закріплення вимог до угоди інституційного ДПП на зразок вищезгаданих;

– доповнення ст. 2 Закону про АТ положенням щодо поняття акціонерної угоди як договору між засновниками, акціонерами та/або ймовірними акціонерами (особами, які підписалися на акції додаткового випуску (додаткові акції)), виявили бажання придбати у товариства викуплені ним акції власних емісій), спрямовану на визначення особливостей реалізації сторонами договору корпоративних прав, а також визначення: 1) відкритого кола відносин, що можуть регулюватися такою угодою; 2) форми угоди – повна письмова; 3) умов її дійсності; 4) форм відповідальності, що можуть застосовуватися до порушників умов акціонерної угоди, і можливість судового захисту інтересів сторін договору у разі невиконання учасником/учасниками договірних відносин своїх зобов'язань за такою угодою; 5) наслідків для товариства у разі укладення, невиконання чи припинення/розірвання акціонерної угоди; 6) підстав припинення акціонерної угоди; 7) наслідків відчуження стороною угоди своїх акцій і відповідно – переходу до набувача акцій прав та обов'язків за такою угодою; 8) видів акціонерних угод за суб'єктивним складом: *акціонерні угоди засновників* (не повинні включати згадані в ч. 3 ст. 9 Закону про АТ обмеження щодо строку дії засновницького договору), *акціонерні угоди власників акцій*, *акціонерні угоди за участю потенційних акціонерів* (осіб, які підписалися на

акції, або які їх набувають у АТ, що продає раніше викуплені в акціонерів акції) [19, с. 25]; 9) можливості визначення спеціальними законами (насамперед Законом про ДПП) особливих вимог до акціонерних угод у разі їх застосування в межах ДПП.

Якщо договір (у тому числі угода ДПП) – універсальний засіб саморегулювання для відносин партнерства (за будь-якої його форми та моделі), то за інституційного ДПП додатковим важливим засобом саморегулювання є установчий документ господарської організації (СП партнерів), що опосередковує таке партнерство. Публічно-приватний характер ДПП і відповідно – інституційної його форми зумовлює поєднання *імперативних вимог* до статуту СП, що мають забезпечити переважно публічні інтереси, і *диспозитивних вимог*, що дозволяють урахувати специфіку конкретного партнерства, його проектів, можливостей та інтересів партнерів (зокрема, приватних інтересів бізнес-партнерів). Зарубіжний досвід (у тому числі вищезгаданих країн) може стати у пригоді при визначенні вимог до змісту статуту такого підприємства у разі встановлення основних засад інституційного ДПП у Законі про ДПП. Так, крім зазначених у Законі про АТ вимог, статут СП партнерів ДПП має включати відомості про: мету діяльності СП (насамперед забезпечення реалізації проекту ДПП/виконання угоди ДПП); види комерційної діяльності СП відповідно до угоди ДПП; вищезгадану інформацію щодо змісту засновницького договору, в тому числі щодо часток партнерів та форми їх участі в статутному капіталі та реалізації проектів ДПП;

порядок прийняття рішень щодо проектів ДПП і відповідні повноваження органів управління СП; порядок передавання частки приватного акціонера у разі його смерті/ліквідації спільному підприємству; наслідки припинення СП після закінчення строку угоди інституційного ДПП, у тому числі порядок розподілу часток капіталу СП із визначенням дати такого розподілу; інші дії з майном СП у разі дострокового припинення угоди ДПП; сплату компенсації учасникам ДПП за дострокове припинення угоди інституційного ДПП за умови, якщо це передбачено законом та/або угодою ДПП і з урахуванням вини партнера у достроковому розірванні угоди ДПП.

Саме в угоді ДПП визначаються форма та модель партнерства, характеристика проекту ДПП, вид договору (концесійний, договір про спільну діяльність, акціонерна угода тощо), що забезпечує його реалізацію. Вибір інституційної форми ДПП передбачає наявність додаткових засобів саморегулювання партнерами відносин партнерства за допомогою установчих та внутрішніх документів СП партнерів, створеного/заявленого для забезпечення реалізації проектів ДПП.

Разом з тим вибір форми та моделі ДПП фіксується не лише в угоді ДПП та статуті СП партнерів (за інституційного ДПП), а й у документах, на підставі яких згодом укладається така угода: 1) пропозиції про здійснення ДПП, яка готується уповноваженим органом з боку державного партнера (ст. 10 Закону про ДПП), а згодом (після проведення аналізу ефективності здійснення ДПП та виявлення можливих ризиків

відповідно до ст. 11 Закону про ДПП та обґрунтування соціально-економічних та екологічних наслідків здійснення ДПП згідно із ст. 12 згаданого закону) – 2) рішенні зазначеного органу про встановлення відносин ДПП, проведення конкурсу з визначення приватного партнера та 3) затвердження його результатів (ст. 13 Закону про ДПП) та 4) укладення угоди ДПП із переможцем конкурсу (ст. 17 Закону про ДПП).

У відносинах ДПП, крім партнерів, опосередковану участь беруть саморегульовані організації підприємців товарного ринку (далі – СРО), на якому встановлено відносини ДПП, які, серед іншого, мають захищати інтереси своїх членів від недобросовісної поведінки партнерів (зокрема, порушення ними умов добросовісної конкуренції та антимонopolних вимог). Разом з тим в Україні відсутній спеціальний закон про такі організації, а положення про них містяться в низці актів законодавства різної юридичної сили і значною мірою відрізняються залежно від ринку/сфери, на якому/в якій діють такі СРО, – фондовому [21, ч. 2 ст. 2, ч. 4 ст. 16, ч. 1 ст. 47, частини 2 і 3 ст. 48, ст. 49; 22], у сфері містобудування [23, абз. 15 ст. 1, статті 16¹, 17], оціночної діяльності [24, статті 26–28] тощо. Діяльність СРО регулюється не лише актами законодавства, а й їх установчими та внутрішніми документами. У разі делегування державою (в особі уповноважених органів) СРО окремих регулятивних функцій на відповідному ринку/у відповідній сфері учасники такого ринку (в тому числі приватні партнери) мають дотримуватися вимог СРО, що відповідають наданим їм повноваженням.

З огляду на складність відносин ДПП загальноприйнятою у країнах розвинених ринкових відносин практикою є акти рекомендаційного характеру для учасників ДПП, які орієнтують їх не лише на бажану для держави, а й на оптимальну для себе поведінку при встановленні відносин ДПП (щодо: актів законодавства, які регулюють відносини ДПП; визначення доцільності встановлення таких відносин; вибору форми та моделі ДПП; визначення приватного партнера та умов угоди партнерства, у тому числі розподілі між партнерами ризиків; контролю за реалізацією проєктів ДПП тощо [6; 7]). Примірні угоди партнерства також виконують регулятивну роль, не нав'язуючи, проте, певні умови сторонам партнерства [8; 9; 10].

Значущість рекомендаційних актів у сфері ДПП визнається і в країнах перехідної економіки (що можна побачити на прикладі відповідного закону такого суб'єкта Російської Федерації, як Санкт-Петербург [25]: у ст. 10 Закону Санкт-Петербурга «Про державно-приватне партнерство» передбачено, що Урядом Санкт-Петербурга розробляються та затверджуються *примірні угоди та методичні рекомендації щодо їх укладення* стосовно певних форм інвестування та/або щодо певних сфер реалізації угод, проте їх відсутність не може перешкоджати укладенню угоди ДПП.

Посилення ролі саморегулювання в умовах змішаної (або соціально спрямованої ринкової) економіки, закономірна взаємодія ДПП з інститутами громадянського суспільства зумовлюють необхідність включення положення про вищезгадані засоби саморегулювання до Закону про ДПП, який безу-

мовно потребує вдосконалення з метою забезпечення ефективності нормативно-правового регулювання відносин ДПП, що вже визнано і на рівні Уряду України [26].

Утім правове забезпечення відносин ДПП включає не лише їх нормативне регулювання, а й правову діяльність (у нашому випадку – правотворчість учасників відносин ДПП, використання та застосування ними відповідних правових засобів, спрямованих на реалізацію їх суб'єктивних прав та обов'язків).

Отже, йдеться про правове забезпечення відносин ДПП, що має комплексний характер і являє собою поєднання нормативного регулювання з реальною юридичною діяльністю уповноважених суб'єктів, спрямованою на те, щоб суспільні відносини (в даному випадку – щодо ДПП) склалися відповідно до юридичних норм, а норми, у свою чергу, відображали б реальні відносини і потреби суспільства в ефективному ДПП.

Порядок у сфері ДПП – велика цінність. Він створює стабільність у відносинах між його учасниками, чого так бракує суспільству, в якому ми живемо [27].

Хоча основним фундаментом такого порядку є законодавство [27], проте в умовах становлення та розвитку громадянського суспільства в нашій країні дедалі більшу роль відіграють засоби саморегулювання, що забезпечують не лише можливість реалізації та захисту приватних інтересів (бізнес-партнерів зокрема), а й ураховують публічні інтереси, що особливо яскраво проявляється при застосуванні ме-

ханізмів так званої соціальної відповідальності бізнесу за результати прийнятих рішень, діяльності чи пасивного ставлення до негативних проявів конкуренції. Соціальна (у тому числі корпоративна) відповідальність бізнесу – це його вплив на суспільство, відповідальність тих, хто приймає бізнес-рішення, перед тими, на кого прямо або опосередковано ці рішення впливають; більше того, це не правило, а етичний принцип, який має бути задіяний при прийнятті рішень [28], а отже, – залежить від рівня цивілізованості бізнесу, який в Україні поступово (хоча доволі повільно) зростає.

Забезпечення ефективності ДПП у ракурсі взаємодії державного регулювання із саморегулюванням – складне і комплексне завдання, а прикра невідзначеність правового інструменту залучення недержавних інвестицій з метою розвитку економіки, у тому числі із застосуванням механізму ДПП, визнано однією з причин, що стримує розвиток інвестиційної та інноваційної діяльності в нашій державі [29].

Підсумувати результати цього короткого дослідження можна, по-перше, систематизувавши засоби саморегулювання у відносинах інституційного ДПП:

- угоди, що опосередковують відносини такого ДПП (засновницький договір, акціонерна угода);
- установчі та внутрішні документи безпосередніх учасників відносин ДПП, насамперед – СП за участю державного і приватного партнерів;
- акти уповноважених органів з боку державного партнера, спрямовані на встановлення відносин ДПП;

– установчі, внутрішні документи саморегулювальних організацій та їх регулятивні акти щодо своїх членів/учасників, певною мірою – акти таких організацій, видані на підставі делегованих державою повноважень (тут має місце поєднання делегованого державного регулювання та саморегулювання);

– акти рекомендаційного характеру.

Оскільки Закон про ДПП не містить навіть згадки ні про інституційне ДПП, ні про засоби саморегулювання відносин ДПП, то слід заповнити цю прогалину, доповнивши його відповідними положеннями про:

– основні засади використання інституційного ДПП;

– роль та засоби саморегулювання такого ДПП;

– співвідношення саморегулювання із державним регулюванням у сфері ДПП;

– ключові вимоги до засобів саморегулювання, включно з істотними умовами угоди ДПП, вимогами до статуту інституційного ДПП;

– роль рекомендаційних актів: рекомендацій щодо встановлення відносин ДПП, примірних угод ДПП, примірного статуту СП партнерів тощо.

Список використаних джерел

1. Кнау В. В. Управление развитием государственно-частного партнерства [Електронний ресурс] : автореф. дис. ... канд. экон. наук / В. В. Кнау. – М., 2008. – С. 11. – Режим доступу: <http://www.rags.ru/files/dissertation/437.doc>.
2. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1 лип. 2010 р. // *Голос України*. – 2010. – 30 лип. (№ 140).
3. Агафонова Ю. С. Размышления над статьей Н. В. Мотрошиловой «О современном понятии гражданского общества» [Електронний ресурс] / Ю. С. Агафонова. – Режим доступу: <http://novainfo.ru/archive/10/razmyshleniya-nad-stately-nvmotroshilovooy-o-sovremennom-ponyatiigrazhdanskogo-obshchestva>.
4. Глаз Е. Саморегулирование и институт саморегулируемых организаций в Украине [Електронний ресурс] / Екатерина Глаз. – Режим доступу: <http://ukrstrategy.com/ru/analitika/item/55-samoregulirovanie.html>.
5. Вінник О. М. Корпоративна форма державно-приватного партнерства: проблеми правового забезпечення на тлі зарубіжного досвіду : монографія / О. М. Вінник. – Суми : МакДен, 2012. – 204 с.
6. THE EUROPEAN COMMISSION'S *GUIDE TO SUCCESSFUL PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epsu.org/IMG/pdf/EC-PPPs-crit-final.pdf>.
7. Public-Private Partnership Handbook [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.adb.org/Documents/Handbooks/Public-private-Partnership/Chapter10.pdf>.
8. Draft of a PPP contract [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ajpp.hr/media/30975/ppp%20contract.pdf.
9. PPP Models – Assam PPP [Електронний ресурс]. – Режим доступу: assamppp.gov.in/pppmodels.pdf.
10. A Model Concession Contracts in the Roads Sector. Background [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unescap.org/tdw/ppp/files/contract_overview.pdf.
11. Вінник О. М. Правовые проблемы саморегулирования в отношениях публично-частного партнерства / О. М. Вінник // *Коммерческое право России*. – 2014. – № 1. – С. 71–84.
12. Вінник О. М. Засоби саморегулювання у відносинах державно-приватного партнерства: проблеми вдосконалення правового регулювання / О. М. Вінник // *Право та інновації*. – 2014. – № 1–2 (5–6). – С. 12–20.
13. Луць В. Договірне право України: сучасний стан і тенденції розвитку / В. Луць // *Щорічник укр. права*. – 2010. – № 2. – С. 118–125.

14. Порядок проведення конкурсу з визначення приватного партнера для здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів державної, комунальної власності та об'єктів, які належать Автономній Республіці Крим, затв. Постановою Каб. Міністрів України від 11 квітня 2011 р. №384 «Деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства» // Офіц. вісн. України. – 2011. – №28. – С. 74. – Ст. 1168.
15. Про публічно-приватне партнерство [Електронний ресурс] : Закон Республіки Словенія від 23 листоп. 2006 р. – Режим доступу: www.mf.gov.si/slov/javnar/53646-ZJZP_EN.pdf.
16. Про публічно-приватне партнерство [Електронний ресурс] : Закон Латвії від 9 лип. 2009 р. – Режим доступу: http://www.ppp.lv/fetch_6625.html.
17. Про публічно-приватне партнерство [Електронний ресурс] : Закон Хорватії від 24 жовт. 2008 р. – Режим доступу: <http://www.antikorupcija.hr/Default.aspx?sec=161>.
18. GREEN PAPER ON PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP SANDCOMMUNITY LAW ON PUBLIC CONTRACTS AND CONCESSIONS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/Lex-UriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0327:EN:NOT/>.
19. Вінник О. М. Акціонерні угоди / О. М. Вінник // Юрид. Україна. – 2010. – №5. – С. 20–27.
20. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 верес. 2008 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2008. – №50–51. – Ст. 384.
21. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23 лют. 2006 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2006. – №31. – Ст. 268.
22. Про затвердження Положення про об'єднання професійних учасників фондового ринку : Рішення НКЦПФР від 27.12.2012 №1925 // Офіц. вісн. України. – 2013. – №9. – Ст. 35.
23. Про архітектурну діяльність : Закон України від 20 трав. 1999 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 1999. – №31. – Ст. 246.
24. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12 лип. 2001 р. // Відом. Верхов. Ради України. – 2001. – №47. – Ст. 251.
25. Об участии Санкт-Петербурга в государственно-частных партнерствах [Електронний ресурс] : Закон Санкт-Петербурга от 20 дек. 2006 г. – Режим доступу: // <http://gov.spb.ru/law?d&nd=8442332&prevDoc=891808830>.
26. Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013–2018 роки, схвалена Розпорядженням Каб. Міністрів України від 14 серпня 2013 р. №739-р // Уряд. кур'єр. – 2013. – 23 жовт. (№194).
27. Знаменский Г. Л. Хозяйственное законодательство Украины: формирование и перспективы развития [Електронний ресурс] / Г. Л. Знаменский. – Киев : Наук. думка, 1996. – Режим доступу: http://www.pravo.vuzlib.org/book_z919_page_3.html.
28. Социальная ответственность бизнеса. Определение социальной ответственности бизнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://csr.paragraf.ua/page.php?id=11>.
29. Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності, затв. постановою КМУ від 02.02.2011 №389 // Офіц. вісн. України. – 2011. – №28. – Ст. 1173.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2014.

Винник О. Правовые средства саморегулирования при институционном государственно-частном партнерстве

Статья посвящена проблемам саморегулирования в отношениях институционного государственно-частного партнерства (ГЧП). Выявляются средства саморегулирования (соглашение ГЧП; учредительные и внутренние документы участников ГЧП; акты уполномоченного органа государственного партнера, направленные на установление отношений ГЧП; акты рекомендательного характера), состояние правового обеспечения отношений саморегулирования, соотношение государственного регулирования и саморегулирования ГЧП и предлагаются пути совершенствования правового регу-

лирования, направленные на легализацию институционального ГЧП и повышение его эффективности.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство (ГЧП), институциональное ГЧП, средства саморегулирования ГЧП, соглашение ГЧП, учредительные и внутренние документы, акты рекомендательного характера.

Vinnyk O. Means of Self-regulation in the Institutional Public-private Partnerships

This article is devoted to the problems of self-regulation in the institutional public private partnership (PPP), including means such as contracts, statutory and internal documents of the PPP's participants relations, recommendatory acts.

Regulation of relations PPP carried out at different levels and by different means.

The purpose of this regulation is to ensure the balance of legitimate interests of the major participants in the PPP relationship: entities, their creditors and partners, customers, economic competitiveness, organizations of professional commodities markets, which introduced the PPP.

There are two main levels of regulation of relations PPP: self-regulation (at the level of the participants of this relationship) and external regulation on such entities (public, in particular).

In terms of civil society it is acquired particular significance of self-regulation.

The oldest means of self-regulation are contracts, that ensure the emergence, change and termination of the relevant relations, are constituent and internal documents of the participants in these relations.

In this regard, particular attention is paid to the PPP agreement, the founding documents of the joint venture partners in the form of institutional PPPs, recommendatory acts and other means of PPP's self-regulation.

Ukrainian and foreign PPP legislations are analyzed, problems of legal regulation of institutional PPP's relations in Ukraine are detected and some solutions to these problems are offered.

In particular, it is proposed to supplement the Law of Ukraine on PPP the provisions of institutional PPP, means of self-regulation, the requirements for PPP agreements/contracts, joint venture statutes of institutional PPP and the role of recommendatory acts in establishing PPP relations.

Keywords: public-private partnership (PPP), institutional PPP, means of self-regulation, PPP agreement/contract, statutory and internal documents, recommendatory acts.